WESTERN DUNÁNTÚL EXAMPLE FOR THE ROLE OF INTERVENTIONAL CEREALS STOCKPILING

By:
KARÁCSONY, PÉTER

Keywords: intervention, Western Dunántúl Region, cereals, stockpiling, quality.

In Hungary in 2004 farmers offered 25-30% of crops for interventional stockpiling.

The role of Western Dunántúl Region in intervention purchasing gradually increases, because marketing in the western region of Hungary is far more reliable, the user markets are more stable and conditions for export are more favourable than in the rest of the country.

AZ INTERVENCIÓS GABONATÁROLÁS SZEREPE A NYUGAT-DUNÁNTÚL RÉGIÓ PÉLDÁJÁN

KARÁCSONY PÉTER

Kulcsszavak: intervenció, Nyugat-Dunántúl Régió, gabona, tárolás, minőség.

ÖSSZEFOGLALÓ MEGÁLLAPÍTÁSOK, KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

Magyarországon 2004-ben a termés 25-30 százalékát ajánlották fel a magyar gazdák intervencióra.

A Nyugat-Dunántúl Régió intervencióban betöltött szerepe fokozatosan nő, mert a nyugati országrészben az értékesítés jóval kiszámíthatóbb a stabilabb felhasználói piac és az exportlehetőségek kedvezőbb feltételei miatt.

BEVEZETÉS, ANYAG ÉS MÓDSZER

A gabonaágazat mezőgazdaságban betöltött jelentős szerepe miatt az Európai Unió Közös Agrárpolitikája kiemelt fontosságot tulajdonít az ágazat szabályozásának.

A gabonapiaci rendtartás négy szabályozási mechanizmusa: a közvetlen termelői támogatás, az intervenciós rendszer, a harmadik országokkal folytatott kereskedelem (import, exportintézkedések) és az egyéb belpiaci intézkedés, pl. keményítő-felhasználás támogatása. A tanulmány a gabonapiac szabályozási mechanizmusai közül az intervenciós rendszerrel foglalkozik. A vizsgálatok alapját a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) Intervenciós Intézkedések Igazgatóság, az MVH Intervenciós Értékesítési Osztály és az MVH Intervenciós Tárolási Osztály adatai képezik. Az országos adatok bemutatása után a Nyugat-Dunántúl Régió gabonaintervenciójára jellemző adatokat elemezzük.

A MINŐSÉGELLENŐRZÉS ÉS MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS AZ INTERVENCIÓS TÁROLÁSBAN

Az intervenciós gabona tárolásánál a legfontosabb cél a betárolt áru mennyiségének és minőségének megőrzése. A minőségi gabonatárolás elengedhetetlen fel-

tétele az építészeti, műszaki, technológiai, jogi és személyi feltételeknek megfelelő intervenciós gabonaraktár. Az Európai Unió rendeleti szinten nem szabályozza a gabonaraktárak kialakítását. Egyes tagállamok saját nemzeti hatáskörben viszont előírhatják az intervenciós raktárakkal szemben megkövetelt komplex feltételeket. Magyarországon a 11/2004. (IV. 30.) számú *Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Közleménye* tartalmazza a gabona intervenciós raktárakkal szembeni minimális követelményeket, a standard követelményeket, valamint a raktárak kiválasztásánál előnyt jelentő feltételeket.

Az intervenciós raktárak kiválasztásánál a Közleményben leírt feltételeket veszik figyelembe. Ha a felajánlott raktár megfelel a követelményeknek, akkor a *Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal* szerződést köt a raktározóval. A szerződéstípusok eltérőek lehetnek, lehet például olyan szerződést kötni, mely csak arra az időszakra vonatkozik, míg intervenciós gabona van a raktárban, ez a B típusú szerződés, az A típusú szerződés korlátlan ideig szól, a C típusú pedig a közraktári szerződésforma.

A minőségmegőrzés érdekében nem csak a raktárnak kell megfelelni a minimális követelményeknek, hanem a betárolt áru minőségének is. Az intervencióra felajánlható gabonafélék minőségi előírásait, a gabona minőségének meghatározására szolgáló elemzési módszereket az *Európai Bizottság 2000. április 19-i 824/2000/EK Rendelete tartalmazza*. Az intervenciós célra felajánlott gabonának egészségesnek, megfelelő és forgalmazható minőségűnek, idegen szagtól, élő kártevőtől mentesnek kell lennie.

GABONAINTERVENCIÓ HELYZETE MAGYARORSZÁGON

Magyarországon a 2005-ben intervencióra felajánlott és felvásárolt gabona megoszlását az 1. táblázat tartalmazza. A felajánlás 58 százaléka kukorica, 40 százaléka étkezési búza, árpa pedig 3 százaléknyi volt a felajánlás. Minél kisebb a gabona értéke (pl. kukoricáé), a termés annál nagyobb hányada kerül intervenciós felajánlásra. A durumbúza esetében nincsen szükség intervencióra, mivel a piaci ára megfelelő. Az összesen felajánlott 3 930 700 tonna gabonából 3 887 200 tonnát vásároltak fel.

Az 1. ábra a megyénkénti raktárfeltöltöttséget mutatja, mely szerint Baranya megyében legnagyobb a raktárfeltöltöttség, mintegy 93 százalék. Legkisebb a kihasználtság Nógrád megyében, ahol ez csak 21 százalékos.

A 2. ábra a szerződött raktárkapacitás és a felvásárolt áru mennyiségét mutatja: *Hajdú-Bihar, Békés, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Jász-Nagykun-Szolnok megyének jelentős szerepe a gabonaintervencióban*.

1. táblázat

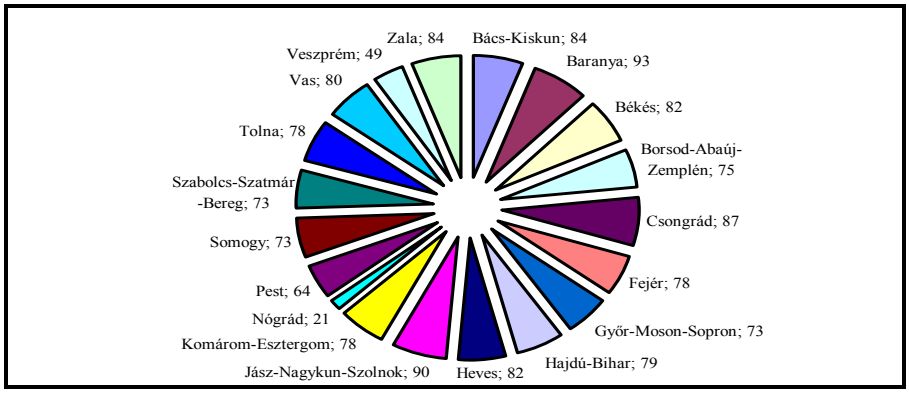
Magyarországon felajánlott és felvásárolt intervenciós gabona megoszlása 2005-ben

Megnevezés	Felajánlott		Felvásárolt	
	Ezer tonna	Százalék	Ezer tonna	Százalék
Búza	1 557,9	40	1 527,4	39
Árpa	108,7	3	109,0	3
Kukorica	2 262,3	58	2 248,9	58
Cirok	1,8	0	1,8	0
Durumbúza	0,0	0		0
Összesen	**3 930,7**	100	**3 887,2**	100

Forrás: MVH, 2005.08.28-i állapot

1. ábra

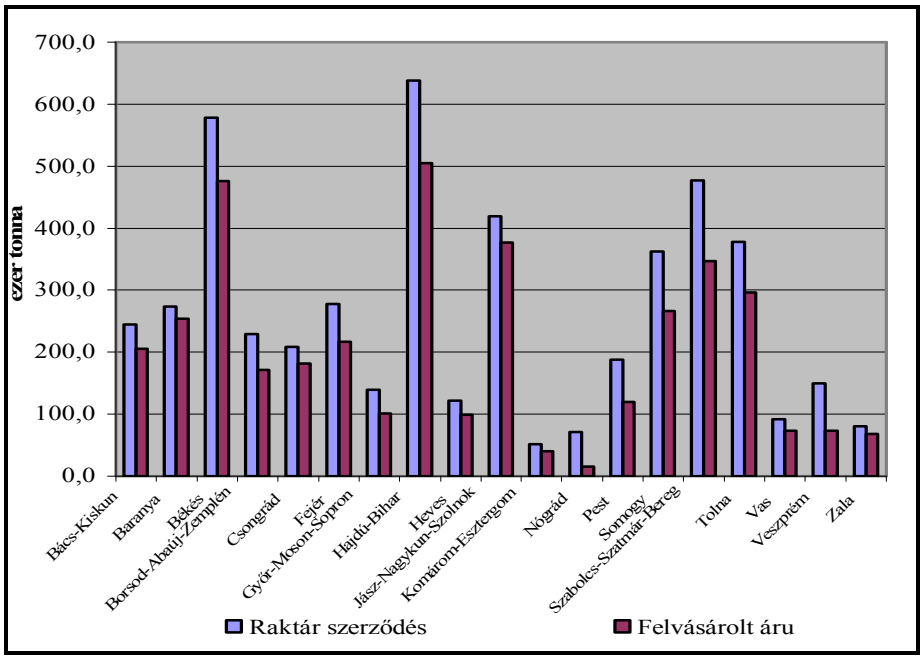
Megyénkénti raktár-feltöltöttségi arány (százalékban)

Forrás: MVH, 2005

2. ábra

A szerződött raktár és a felvásárolt áru mennyisége megyénként

Forrás: MVH, 2005

A GABONAINTERVENCIÓ HELYZETE A NYUGAT-DUNÁNTÚL RÉGIÓBAN

A Nyugat-Dunántúl Régió gabonaintervenciójára jellemző adatait a 2. és 3. táblázat tartalmazza.

A Nyugat-Dunántúl Régióban *Győr-Moson-Sopron megyében* volt a legnagyobb a bruttó felajánlás, közel 268 200 tonna gabonát ajánlottak fel intervencióra. *Vas megyében* 165 200 tonnát, *Zala megyében* pedig 121 900 tonnát.

Győr-Moson-Sopron megyében 139 500 tonna, *Vas* megyében 92 200 tonna, *Zala* megyében pedig 80 700 tonna raktárkapacitásra kötöttek szerződést. A felvásárolt gabona mennyisége *Győr-Moson-Sopron* megyében 101 600 tonna, *Vas* megyében 73 600 tonna, *Zala* megyében pedig 68 000 tonna gabona volt.

Ha megnézzük az egyes mutatókat, akkor elmondható, hogy a raktárszerződési arány (összes szerződés/bruttó felajánlás) *Győr-Moson-Sopron* megyében a legkisebb (52%) a *Nyugat-Dunántúl Régió* megyéi között, sőt az országos átlaghoz viszonyítva is, mely 67% jelentősen lemarad. Ahhoz, hogy a *Nyugat-Dunántúl Régió* megyéi nagyobb mértékben vehessenek részt az intervencióban, növelni kellene a *Régió* megyéivel, elsősorban *Győr-Moson-Sopron* megyével kötött raktárszerződéseket. Az árufelvásárlási arányt (felvásárolt mennyiség/bruttó felajánlás) tekintve, az országos 53%-ot a Régióból egyedül *Zala* megye előzi meg (56%), míg *Győr-Moson-Sopron* megye (38%) és *Vas* megye (45%) az országos átlag alatti. Az alacsony árufelvásárlás egyrészt a Régió megyéiben termelt gabona gyengébb minőségének, másrészt a megyék alacsony intervenciós raktár kapacitásának köszönhető. A szerződött raktár-feltöltöttségi arányt tekintve *Vas* és *Zala* megye is az országos 78%-os mutató felett van, míg *Győr-Moson-Sopron* megyének (73%) e mutatóban is némi lemaradása van. A *Régió* megyéinek raktárkihasználtsága jónak mondható, ami a későbbiekben még akár gondot is okozhat, ugyanis kevés a szabad raktárkapacitás.

A Nyugat-Dunántúl Régióban az intervenciós raktárak felajánlása és elfogadása a fent leírt 11/2004. (IV. 30.) számú MVH Közlemény alapján történt. A felajánlott raktárakat a Hivatal munkatársai a leírtaknak megfelelően minősítették, és a megfelelő raktárakkal A, B vagy C típusú szerződést kötöttek. Az eltérő típusú szerződésű raktárak minősítése azonos feltételek között zajlott, a bennük tárolt áru minőségmegőrzésére fordított figyelemnek azonosnak kell lennie, amiben eltérnek, az a szerződés hossza. A 3. táblázat az egyes szerződéstípusok megoszlását szemlélteti megyénként. A három szerződéstípus közül az A és a B típusú szerződés szerepe a meghatározó. A régióban összesen 218 100 tonna A típusú, 84 100 tonna B típusú és 7300 tonna C típusú (ebből 6700 tonna szerződést *Győr-Moson-Sopron* megyében) szerződést kötöttek.

2. táblázat

A Nyugat-Dunántúli régió intervenciójára vonatkozó adatok 2005 augusztusában

Megnevezés	Raktár		Gabona	Mutatók		
	Bruttó felajánlás	Összes szerződés	Felvásárolt	Raktárszerződési arány	Áru felvásárlási arány	Szerződött raktár-feltöltöttség aránya
	ezer tonna	ezer tonna	ezer tonna	%	%	%
	A	B	C	B/A	C/A	C/B
Győr-Moson-Sopron	268,2	139,5	101,6	52	38	73
Vas	165,2	92,2	73,6	56	45	80
Zala	121,9	80,7	68,0	66	56	84
Országos adatok összesen	**7391,3**	**4981,7**	**3887,2**	**67**	**53**	**78**

Forrás: MVH, 2005

3. táblázat

A felajánlás és szerződéskötés állapota 2005 augusztusában, a Nyugat-Dunántúli Régióban

Megnevezés	Felajánlás		Szerződéskötés		
	Összesen	Nettó mennyiség	"A" határozatlan	"B" határozott	"C" közraktári
Győr-Moson-Sopron	139,5	98,9	83,0	49,8	6,7
Vas	92,2	76,4	71,5	20,2	0,6
Zala	80,7	69,1	63,6	17,1	0,0
Országos adatok összesen	4981,7	3930,7	2 928,3	1 550,6	502,9

Forrás: MVH, 2005

FORRÁSMUNKÁK JEGYZÉKE

(1) Kállay L. (2000): Mikrohitelezés piaci alapon. Közgazdasági Szemle, XLVII. évf. 41-63. pp. – (2) European Comission (2002): Guide to Risk Capital Financing in Regional Policy. European Comission, 29 p. – (3) Observatory of European SMEs (2003): SMEs and Access to Finance. Observatory of European SMEs, No. 2. 35 p. – (4) Gazdasági és Közlekedési Minisztérium (2005): Kis- és középvállalkozások helyzete 2003-2004. Éves jelentés. GKM 17 p. – (5) Hitelgarancia Rt. 2004 éves jelentése, letöltve a www.hitelgarancia.hu oldalról – (6) Agrár- és Vállalkozási Hitelgarancia alapítvány éves jelentései (2001, 2002, 2003, 2004) letöltve a www.avhga.hu oldalról – (7) Mikla G. (1998): Egy regionális garanciaalap felállításának jelentősége I-II. Polvax Társadalomtudományi folyóirat, 1998/2. és 3-4. – (8) Ipartestületek Országos Szövetsége (2005): Mikrovállalkozások felkészítése az EU-s belépésre. Javaslatok a Kormány részére.